

ÇATIŞMA ÇÖZME EĞİTİM PROGRAMININ İLKOKUL 5. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN ÇATIŞMA ÇÖZME BECERİLERİNE ETKİSİ

A PROGRAMME OF SOLVING CONFLICT WITHIN EDUCATION IN 5TH YEAR PRIMARY SCHOOL CHILDREN THE SKILLS OF THE EFFECTS OF SOLVING CONFLICT

Serkan Mutluoğlu
Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim Öğretim ve Araştırma Enstitüsü
Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Doktora Öğrencisi, Lefkoşa-KKTC
palamut.palamut@gmail.com

Doç. Dr. Oğuz Serin
Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi
Eğitim Fakültesi, Lefkoşa-KKTC
oserin@ciu.edu.tr

ÖZET

Bu araştırmanın amacı Çatışma Çözme Eğitim Programı'nın ilkokul 5. sınıf öğrencilerinin çatışma çözme becerilerine etkisini incelemektir. Araştırma, öntest-sontest kontrol gruplu eşleştirilmiş yarı deneysel bir çalışmadır. Çalışmaya 18'i deney, 22'si kontrol grubu olmak üzere toplam 40 öğrenci katılmıştır. Veri toplama aracı olarak Sarı (2005) tarafından geliştirilen "Çatışma Çözümü Becerileri Ölçeği" kullanılmıştır. Deney grubuna haftada 1 defa olmak üzere 6 hafta "Çatışma Çözme Eğitim Programı" uygulanmıştır. Verilerin analizinde deney ve kontrol grubunun öntest ve sontest puanları t-testi ile karşılaştırılmıştır. Araştırmanın sonucunda çatışma çözme eğitimi alan ve almayan öğrencilerin sadece bütünleşme sontest puanlarında anlamlı farklılık olduğu; kaçınma, uyma ve hükmetme puanlarında anlamlı farklılık olmadığı saptanmıştır.

Anahtar Sözcükler: çatışma, çatışma çözme, ilkokul 5. sınıf öğrencileri.

ABSTRACT

The importance of the research of this programme of solving the conflict within education in 5th year primary school students is to research the skills of the effects of solving this kind of conflict. The research is criticized half by experimental work which is a first test and a final test group control. The work 18% experimental and 22% control group which adds up to a total of 40 student participation. In order to 'solve the conflict abilities' the developed data collection of Sarı (2005) was used. The experimental group for 'solving conflict in education by using a programme' was used once a week; all together was a total of 6 weeks. During the analization of the data experimental and control group first test and the final test was compared with the t-test. Finally the research of solving the conflict in the area of education and students who do not learn only within the whole final test points show a signifigant difference; However in rhyme,invalidand avoidance points they do not have a difference.

Keywords: conflict, conflict resolution, 5th primary school children

GİRİŞ

Okullarımızda birbirinden farklı kültüre, seviyeye ve gereksinmelere sahip öğrenciler bulunmaktadır. Öğrenciler arasındaki bu farklılıklardan dolayı zaman zaman çatışmalar yaşanmaktadır. Çatışma, iki ya da daha fazla kişi arasında yaşanan bir anlaşmazlık durumudur. Her geçen gün okullarımızdaki çatışmalar artmaktadır. Öğrenciler yaşadıkları çatışmaları çözmek için ya saldırganlık, ya kaçma ya da işbirliği stratejilerini kullanmaktadırlar. Yıkıcı stratejiler öğrencilere zarar verebilir ve istenmeyen sonuçlara yol açabilir. Okul içerisinde yaşanan öğrenci çatışmaları öğrencinin eğitim-öğretimden alması gereken bilgi ve beceriyi kazanmasına engel teşkil edebileceği gibi, okuldan, öğretmenlerinden, arkadaşlarından uzaklaşmasına, daha saldırgan, intikamcı, umutsuzluğa düşmüş veya güç peşinde koşan bireylere dönüşmelerine sebep olabilir (Gülşen, 2006). Öğrencilerin çatışma yaşadıklarında şiddette bulunmayı etkili bir yöntem olarak görmeleri ve kendilerince etkili buldukları bu yöntemi uygulamaları, onların akranlarıyla ve öğretmenleriyle ilişkilerini bozmakta ve eğitim yaşamlarında verimli olamamalarına neden olmaktadır (Taştan, 2004). Son zamanlarda öğrenciler arasındaki çatışmaların dolayısıyla da şiddetin artması böyle bir çatışmanın önemini artırmıştır.

Çatışmalar yapıcı bir şekilde sonuçlandığında taraflar olumlu bir değişim ve gelişim yaşamaktadır. Çatışma, kişilerarası ilişkilerin gelişmesine, yaratıcılıkların ortaya çıkmasına, yeni düşünce ve fikirlerin oluşmasına, iyi karar verme ve karşılıklı anlayışın gelişmesine, iş performansının artmasına ve kişilerin daha pozitif ve yapıcı olmalarına katkıda bulunarak olumlu sonuçlar da doğurabilmektedir (Deutsch, 1973; Pelled, Eisenhardt ve Xin, 1999; Rahim, 2002; Kurtzberg ve Mueller, 2005; Chen, Liu ve Tjosvold, 2005; Pitt, 2005; Chen, 2006). Nitekim çatışmaların olumlu veya olumsuz olarak sonuçlanması, çatışmanın nasıl ele alındığı ve çözümüne yönelik hangi yaklaşımların sergilendiğiyle yakından ilişkilidir. Çatışmanın yaşanmasını engelleyemeyiz. Ancak öğrencilere çatışmalarını çözmeleri için yapıcı yollar öğretebiliriz.

Bu çalışma okullarda yaşanan şiddet olaylarının azalmasını sağlanması, çocukların kendilerini daha iyi tanıyarak ve kontrol ederek yaşadıkları çatışmaları yapıcı ve barışçı yollarla çözebilmesi, kendi kararlarını verebilen, özgüveni ve empatisi yüksek, nitelikli, topluma yararlı bireylerin yetiştirilmesine katkı sağlaması açısından önemlidir. Bunun yanı sıra araştırmacılar tarafından farklı yaş gruplarına yönelik hazırlanacak çatışma çözme eğitim programları için de yararlıdır.

Araştırmanın Denencesi

Araştırmanın denencesi “Çatışma çözme eğitimi alan ve almayan ilkokul 5. sınıf öğrencilerinin çatışma çözme becerileri arasında fark vardır” şeklinde ifade edilmiştir.

Bu temel problem doğrultusunda aşağıdaki denencelere yanıtlar aranmıştır:

1. Çatışma çözme eğitimi sonunda deney öncesi ve sonrasındaki “Bütünleşme” alt ölçeği puanlarındaki değişim deney grubu lehine anlamlı bir farklılık gösterir.
2. Çatışma çözme eğitimi sonunda deney öncesi ve sonrasındaki “Kaçınma” alt ölçeği puanlarındaki değişim deney grubu lehine anlamlı bir farklılık gösterir.
3. Çatışma çözme eğitimi sonunda deney öncesi ve sonrasındaki “Uyma” alt ölçeği puanlarındaki değişim deney grubu lehine anlamlı bir farklılık gösterir.
4. Çatışma çözme eğitimi sonunda deney öncesi ve sonrasındaki “Hükmetme” alt ölçeği puanlarındaki değişim deney grubu lehine anlamlı bir farklılık gösterir.

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada Çatışma Çözme Eğitim Programının ilkokul 5.sınıf öğrencilerinin çatışma çözme becerilerine etkisini incelemek amacıyla öntest-sontest kontrol gruplu eşleştirilmiş yarı deneysel desen kullanılmıştır. Bu çalışma KKTC Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı'na bağlı bir ilkokulun 2 sınıfında gerçekleştirilmiştir. Öğrenciler hali hazırda sınıflarındaki eğitime devam ettiklerinden ve seçkisiz olarak yeni grupların oluşturulması söz konusu olmadığı için çalışmada yarı deneysel desen tercih edilmiştir. Bu desende yansız atama kullanılmaz. Desende hazır gruplardan ikisi belli değişkenler üzerinden eşleştirilmeye çalışılır. Eşleştirilen gruplar işlem gruplarına seçkisiz olarak atanır. Ancak seçkisiz atamanın yapılamayacağı durumlarda ciddi bir alternatif desendir (Büyüköztürk ve ark. 2008).

Çalışma Grubu

Araştırma Girne İlçesi'ndeki KKTC Milli Eğitim, Gençlik ve Spor Bakanlığı'na bağlı Lapta İlkokulu'nda gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın çalışma grubu 5. sınıf öğrencilerinden oluşmuştur.

Çalışma grubunu oluşturan 18 öğrenci (%45)'i deney grubunu, 22 öğrenci (%55)'i kontrol grubunu oluşturmaktadır. Çalışma grubunu oluşturan toplam öğrenci sayısı 40'tır.

Veri Toplama Aracı

Çatışma Çözümü Becerileri Ölçeği (ÇÇBÖ)

“Çatışma Çözümü Becerileri Ölçeği”, Sarı tarafından 2005 yılında geliştirilmiştir. Ölçek, 26 maddeden oluşan 5’li’likert tipi ölçek (1-katılıyorum ve 5-katılmıyorum) olarak geliştirilmiştir. Ölçeğin geliştirilmesi aşamasında yapılan faktör analizi sonucunda ölçeğin dört faktörde toplandığı görülmüştür.

Birinci boyut olan bütünleşme boyutu 8 olumlu maddeden oluşmuştur. Bütünleşme alt alınabilecek en yüksek puan 40, en düşük puan ise 8’dir. Bütünleşme alt boyutundan alınan yüksek puan öğrencilerin karşılaştıkları çatışmaları yapıcı, olumlu bir şekilde çözdüklerini göstermektedir.

Kaçınma alt ölçeği, Çatışma Çözümü Becerileri Ölçeği’nin ikinci alt ölçeğidir. Bu alt ölçek 6 olumsuz maddeden maddeyi kapsamaktadır. Kaçınma alt ölçeğinden öğrencilerin alabileceği en yüksek puan 30, en düşük puan ise 6’dır. Kaçınma boyutundan alınan yüksek puanlar, çatışma çözüm becerileri açısından istenmeyen kaçınma davranışının yüksek olduğunu göstermektedir.

Uyma alt ölçeği 6 maddeden oluşmaktadır. Bu maddelerden öğrencilerin alabilecekleri en yüksek puan 30, en düşük puan ise 6’dır. Uyma ölçeğinden alınabilecek yüksek puanlar, çatışma çözme becerileri açısından istenmeyen uyma davranışının yüksek olduğunu göstermektedir.

Çatışma Çözümü Becerileri Ölçeği’nin son alt ölçeği hükmetmedir. Bu alt ölçek 6 maddeden oluşmaktadır. Öğrencilerin alabilecekleri en yüksek puan 30, en düşük puan ise 6’dır. Bu alt ölçekten alınana yüksek puanlar çatışma çözme becerileri açısından istenmeyen hükmetme davranışlarının yüksek olduğunu göstermektedir.

Ölçeğin güvenilirlik çalışması, her alt boyut için tutarlılık katsayısına bakılarak hesaplanmıştır. Bu anlamda; hükmetme alt boyutu için Cronbach Alfa katsayısı “0.69”, kaçınma alt boyutu için Cronbach Alfa katsayısı “0.56”, uzlaşma ve bütünleşme alt boyutları için Cronbach Alfa katsayısı “0.71”, olarak bulunmuştur. Ölçeğin iki yarı test güvenilirliği için yapılan analizler sonucunda güvenilirlik; hükmetme alt boyutu için “0.70”, kaçınma alt boyutu için “0.70”, uzlaşma alt boyutu için “0.73” ve uyma alt boyutu için “0.56” olarak hesaplanmıştır (Sarı, 2005).

Verilerin Analizi

Verilerin analizinde deney ve kontrol gruplarına ait öntest ve sontest puanları arasındaki farkın anlamlılığı için “t-testi” kullanılmıştır. Araştırmada güven düzeyi 0.05 alınmıştır.

BULGULAR

Araştırmada ulaşılan bulgular ve bu bulgulara dayanılarak yapılan yorumlara şöyledir: Bütünleşme alt ölçeğinin deney ve kontrol gruplarına ait öntest ve sontest puanlarına ait ortalama puanlar arasında anlamlı bir fark olup olmadığını test etmek amacıyla ilişkisiz gruplar için t-testi ile karşılaştırma yapılmıştır. Karşılaştırma sonuçları Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1: Bütünleşme Alt Ölçeğine İlişkin Öntest ve Sontest Puanlarına İlişkin Betimleyici İstatistikler ve T-Testi Sonuçları

	Grup	N	X	ss	t	sd	p
Öntest	Deney	18	36.555	12.962	1.303	38	.201>.05 Fark anlamlı değil
	Kontrol	22	32.681	4.734			
Sontest	Deney	18	35.666	4.242	2.031	38	.049<.05 Fark anlamlı
	Kontrol	22	32.900	4.297			

Tablo 1’de görüldüğü gibi deney grubunun öntest puanlarının aritmetik ortalaması 36.555, standart sapması 12.962; kontrol grubunun öntest puanlarının aritmetik ortalaması 32.681, standart sapması 4.734 olarak bulunmuştur. Deney ve kontrol grubunun öntest puanları arasındaki farkın anlamlı olup olmadığının belirlenmesi için yapılan analizde anlamlı bir fark [$t(38) = 1.303$, $p = .201 > .05$] bulunamamıştır.

Bağımsız değişkenin etkisini ölçmek amacıyla deney ve kontrol grubunun sontest puanları da karşılaştırılmıştır. Bu karşılaştırmaya göre Tablo 1’de görüldüğü gibi deney grubunun sontest puanlarının aritmetik ortalaması 35.666, standart sapması 4.242; kontrol grubunun sontest puanlarının aritmetik ortalaması 32.900, standart sapması 4.297 bulunmuştur. Deney ve kontrol grubunun sontest puanları arasındaki farkın anlamlı olup olmadığının belirlenmesi için yapılan analizde anlamlı bir fark [$t_{(38)} = 2.031$, $p = .049 < .05$] bulunmuştur.

Kaçınma alt ölçeğinin deney ve kontrol gruplarına ait öntest ve sontest puanlarına ait ortalama puanlar arasında anlamlı bir fark olup olmadığını test etmek amacıyla ilişkisiz gruplar için t-testi ile karşılaştırma yapılmıştır. Karşılaştırma sonuçları Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2: Kaçınma Alt Ölçeğine İlişkin Öntest ve Sontest Puanlarına İlişkin Betimleyici İstatistikler ve T-Testi Sonuçları

	Grup	N	X	ss	t	sd	p
Öntest	Deney	18	18.555	4.767	1.130	38	.265>.05 Fark anlamlı değil
	Kontrol	22	17.045	3.683			
Sontest	Deney	18	18.222	3.781	0.614	38	.543>.05 Fark anlamlı değil
	Kontrol	22	19.090	4.927			

Tablo 2’de görüldüğü gibi deney grubunun öntest puanlarının aritmetik ortalaması 18.555, standart sapması 4.767; kontrol grubunun öntest puanlarının aritmetik ortalaması 17.045, standart sapması 3.683 olarak bulunmuştur. Deney ve kontrol grubunun öntest puanları arasındaki farkın anlamlı olup olmadığının belirlenmesi için yapılan analizde anlamlı bir fark [$t(38) = 1.130$, $p = .265 > .05$] bulunamamıştır.

Bağımsız değişkenin etkisini ölçmek amacıyla deney ve kontrol grubunun sontest puanları da karşılaştırılmıştır. Bu karşılaştırmaya göre Tablo 2’de görüldüğü gibi deney grubunun sontest puanlarının aritmetik ortalaması 18.222, standart sapması 3.781; kontrol grubunun sontest puanlarının aritmetik ortalaması 19.090, standart sapması 4.927 bulunmuştur. Deney ve kontrol grubunun sontest puanları arasındaki farkın anlamlı olup olmadığının belirlenmesi için yapılan analizde anlamlı bir fark [$t_{(38)} = -0.614$, $p = .543 > .05$] bulunamamıştır.

Uyma alt ölçeğinin deney ve kontrol gruplarına ait öntest ve sontest puanlarına ait ortalama puanlar arasında anlamlı bir fark olup olmadığını test etmek amacıyla ilişkisiz gruplar için t-testi ile karşılaştırma yapılmıştır. Karşılaştırma sonuçları Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3: Uyma Alt Ölçeğine İlişkin Öntest ve Sontest Puanlarına İlişkin Betimleyici İstatistikler ve T-Testi Sonuçları

	Grup	N	X	ss	t	sd	p
Öntest	Deney	18	13.055	4.607	.801	38	.428>.05 Fark anlamlı değil
	Kontrol	22	14.136	3.931			
Sontest	Deney	18	12.944	4.136	1.20	38	.237>.05 Fark anlamlı değil
	Kontrol	22	11.272	4.568			

Tablo 3'te görüldüğü gibi deney grubunun öntest puanlarının aritmetik ortalaması 13.055, standart sapması 4.607; kontrol grubunun öntest puanlarının aritmetik ortalaması 14.136, standart sapması 3.931 olarak bulunmuştur. Deney ve kontrol grubunun öntest puanları arasındaki farkın anlamlı olup olmadığının belirlenmesi için yapılan analizde anlamlı bir fark [$t_{(38)}=.801$, $p=.428>.05$] bulunamamıştır.

Bağımsız değişkenin etkisini ölçmek amacıyla deney ve kontrol grubunun sontest puanları da karşılaştırılmıştır. Bu karşılaştırmaya göre Tablo 3'te görüldüğü gibi deney grubunun sontest puanlarının aritmetik ortalaması 12.944, standart sapması 4.136; kontrol grubunun sontest puanlarının aritmetik ortalaması 11.272, standart sapması 4.568 bulunmuştur. Deney ve kontrol grubunun sontest puanları arasındaki farkın anlamlı olup olmadığının belirlenmesi için yapılan analizde anlamlı bir fark [$t_{(38)}=1.201$, $p=.237>.05$] bulunamamıştır.

Hükmetme alt ölçeğinin deney ve kontrol gruplarına ait öntest ve sontest puanlarına ait ortalama puanlar arasında anlamlı bir fark olup olmadığını test etmek amacıyla ilişkisiz gruplar için t-testi ile karşılaştırma yapılmıştır. Karşılaştırma sonuçları Tablo 4'te verilmiştir

Tablo 4: Hükmetme Alt Ölçeğine İlişkin Öntest ve Sontest Puanlarına İlişkin Betimleyici İstatistikler ve T-Testi Sonuçları

	Grup	N	X	ss	t	sd	p
Öntest	Deney	18	12.111	3.628	1.044	38	.303>.05 Fark anlamlı değil
	Kontrol	22	13.272	3.397			
Sontest	Deney	18	14.000	4.702	.276	38	.784>.05 Fark anlamlı değil
	Kontrol	22	14.409	4.635			

Tablo 4'te görüldüğü gibi deney grubunun öntest puanlarının aritmetik ortalaması 12.111, standart sapması 3.628; kontrol grubunun öntest puanlarının aritmetik ortalaması 13.272, standart sapması 3.397 olarak bulunmuştur. Deney ve kontrol grubunun öntest puanları arasındaki farkın anlamlı olup olmadığının belirlenmesi için yapılan analizde anlamlı bir fark [$t_{(38)}=-1.044$, $p=.303>.05$] bulunamamıştır.

Bağımsız değişkenin etkisini ölçmek amacıyla deney ve kontrol grubunun sontest puanları karşılaştırılmıştır. Bu karşılaştırmaya göre Tablo 4'te görüldüğü gibi deney grubunun sontest puanlarının aritmetik ortalaması 14.000, standart sapması 4.702; kontrol grubunun sontest puanlarının aritmetik ortalaması 14.409, standart sapması 4.635 bulunmuştur. Deney ve kontrol grubunun sontest

puanları arasındaki farkın anlamlı olup olmadığının belirlenmesi için yapılan analizde anlamlı bir fark [$t_{(38)}=.276, p=.784>.05$] bulunamamıştır.

SONUÇ VE TARTIŞMA

Bu araştırmanın amacı “Çatışma Çözme Eğitim Programının” ilkokul 5. sınıf öğrencilerinin çatışma çözme becerilerine etkisini incelemektir. Bu amaçla öğrencilere eğitimden önce ve sonra Çatışma Çözümü Becerileri Ölçeği uygulanmıştır. Deney ve kontrol gruplarının Çatışma Çözümü Becerileri Ölçeği puanları karşılaştırılmış ve yorumlanmıştır.

Araştırmanın birinci denencesinde “Çatışma çözme eğitimi sonunda deney öncesi ve sonrasındaki “Bütünleşme” alt ölçeği puanlarındaki değişim deney grubu lehine anlamlı bir farklılık gösterir.” ifadesi yer almaktadır. Denencenin test edilmesi amacıyla deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin “Çatışma Çözümü Becerileri Ölçeği”ne ait bütünleşme alt ölçeği öntest ve sontest puanlarının ortalamaları karşılaştırılmıştır. Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin sadece bütünleşme alt ölçeği sontest puan ortalamaları arasında deney grubu lehine anlamlı farklılık olduğu saptanmıştır.

Bu çalışmada deney ve kontrol grubunun sontest puanları arasında deney grubu lehine anlamlı farklılık saptanması nedeniyle deney grubuna uygulanan eğitim programının öğrencilerin bütünleşme becerilerini kullanma eğilimlerini artırmada etkili olduğu söylenebilir.

Alan yazın incelendiğinde ilköğretim ve ortaöğretim öğrencilerine uygulanan olumlu çatışma çözme becerilerini kazandırma programlarının etkili olduğu görülmektedir (Sweeny ve Carruthers, 1996; Johnson ve diğ., 1997; Woody, 2001; Johnson ve Johnson, 2004; Uysal, 2003; Stevhan, 2004; Sertel ve Kurt, 2004; Öner-Koruklu ve Aysan, 2004; Çoban, 2005; Tapan, 2006; Kuş, 2007; Güner, 2007; Şevkin, 2008; Sarı, 2005; Türk, 2008; Sezgin, 2008; Coşkun, 2008). Benzer şekilde Taştan (2004) tarafından ilköğretim 6. sınıf öğrencilerine uygulanan çatışma çözme ve akran arabuluculuk eğitiminin öğrencilerin olumlu çatışma çözme davranışlarında artış oluşturduğunu ve etkisinin üç ay sonra da sürdüğünü saptamıştır. Bu belirtilen araştırma sonuçlarıyla mevcut araştırmanın sonuçları arasında paralellik var. Dolayısıyla öğrencilere verilecek çatışma eğitiminin öğrencilerin bütünleşme becerilerine olumlu etkisi olacağı söylenebilir. Buna karşın Ergül (2008) uyguladığı eğitim programının öğrencilerin çatışma çözme becerileri üzerinde bütünsel olarak olumlu bir etki yaratmadığı sonucuna ulaşmıştır.

Araştırmanın ikinci denencesinde “Çatışma çözme eğitimi sonunda deney öncesi ve sonrasındaki “Kaçınma” alt ölçeği puanlarındaki değişim deney grubu lehine anlamlı bir farklılık gösterir.” ifadesi yer almaktadır. Denencenin test edilmesi amacıyla deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin “Çatışma Çözümü Becerileri Ölçeği’ne” ait kaçınma alt ölçeği öntest ve sontest puanlarının ortalamaları karşılaştırılmıştır. Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin kaçınma alt ölçeği öntest ve sontest puan ortalamaları karşılaştırıldığında deney grubu lehine anlamlı düzeyde bir fark bulunamamıştır. Bu çalışmada uygulanan eğitim sonrası öğrencilerin kaçınma becerilerini kullanma eğilimleri arasında anlamlı bir fark saptanamamıştır. Buna karşın Şevkin (2008), Sarı (2005), Türk (2008), Sezgin (2008), Coşkun (2008) ilköğretim 4. ve 5. sınıf öğrencileriyle yaptıkları deneysel çalışmalarda uygulanan eğitim programlarının öğrencilerin çatışmalarını çözmeye kaçınma becerilerini kullanma eğilimlerini azaltmada etkili olduğu görülmüştür.

Araştırmanın üçüncü denencesinde “Çatışma çözme eğitimi sonunda deney öncesi ve sonrasındaki “Uyma” alt ölçeği puanlarındaki değişim deney grubu lehine anlamlı bir farklılık gösterir.” ifadesi yer almaktadır. Denencenin test edilmesi amacıyla deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin “Çatışma Çözümü Becerileri Ölçeği’ne” ait uyma alt ölçeği öntest ve sontest puanlarının ortalamaları puanları karşılaştırılmıştır. Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin uyma alt ölçeği öntest ve sontest puan ortalamaları karşılaştırıldığında deney grubu lehine anlamlı düzeyde bir fark bulunamamıştır. Bu çalışmada uygulanan eğitim sonrası öğrencilerin uyma becerilerini kullanma eğilimleri arasında

anlamli bir fark saptanamamıştır. Buna karşın Şevkin (2008), Sarı (2005), Türk (2008), Sezgin (2008), Coşkuner (2008) ilköğretim 4. ve 5. sınıf öğrencileriyle yaptıkları deneysel çalışmalarda uygulanan eğitim programlarının öğrencilerin çatışmalarını çözmede uyma becerilerini kullanma eğilimlerini azaltmada etkili olduğu görülmüştür.

Araştırmanın dördüncü denencesinde “Çatışma çözme eğitimi sonunda deney öncesi ve sonrasındaki “Hükmetme” alt ölçeği puanlarındaki değişim deney grubu lehine anlamlı bir farklılık gösterir.” ifadesi yer almaktadır. Denencenin test edilmesi amacıyla deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin “Çatışma Çözümü Becerileri Ölçeği’ne” ait hükmetme alt ölçeği öntest ve sontest puanlarının ortalamaları karşılaştırılmıştır. Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin hükmetme alt ölçeği öntest ve sontest puan ortalamaları karşılaştırıldığında deney grubu lehine anlamlı düzeyde bir fark bulunamamıştır. Bu çalışmada uygulanan eğitim sonrası öğrencilerin hükmetme becerilerini kullanma eğilimleri arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Buna karşın Şevkin (2008), Türk (2008), Sezgin (2008), Coşkuner (2008) ilköğretim 4. ve 5. sınıf öğrencileriyle yaptıkları deneysel çalışmalarda uygulanan eğitim programlarının öğrencilerin çatışmalarını çözmede hükmetme becerilerini kullanma eğilimlerini azaltmada etkili olduğu belirlenmiştir.

Öneriler

Araştırmanın sonuçları doğrultusunda şu önerilerde bulunulabilir:

Okullarda uygulanan çatışma çözme eğitim programlarının daha etkili olmasını sağlamak için öğretmenlere, okul yöneticilerine ve ailelere de çatışma çözme eğitimi uygulanabilir.

Çatışma çözme eğitim programına atılganlık eğitimleri de eklenirse bu tür çalışmalar daha başarılı olabilir.

Çatışma çözme programı ile öğrencilerin akademik başarılarında, okula ilişkin tutumlarında ve okulda yaşanan disiplin olaylarında değişim olup olmadığı da araştırılabilir.

Bu çalışma kapsamında çatışma çözme eğitimi alan bütün öğrencilere küçük gruplar oluşturularak akran arabuluculuğu eğitimi verilebilir.

KAYNAKLAR

Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E.K., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2008). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.

Chen, G., Liu, C., & Tjosvold, D. (2005). Conflict management for effective top management teams and innovation in China. *Journal of Management Studies*, 42(2), 277-300.

Chen, M. H. (2006). Understanding the benefits and detriments of conflict on team creativity process, *Creativity and Innovation Management*, 15(1), 105-116.

Coşkuner, E. (2008). *Bariş eğitim programının öğrenci şiddeti üzerindeki etkilerin incelenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Çoban, R. (2002). Çatışma çözme eğitiminin ilköğretim 4. sınıf öğrencilerinin çatışma çözümleme stratejileri üzerine etkisi. S. Erkan ve A. Kaya (Ed.), *Grupla psikolojik danışmanlık ve rehberlik programı* (s.257-295). Ankara: Pegem Yayınevi.

Deutch, M. (1973). *The resolution of conflict*. New Haven and London: Yale University Pres.

Ergül, H. (2008). *Müzakere (problem çözme) ve arabuluculuk eğitim programının ortaöğretim 9. sınıf öğrencilerinin çatışma çözme becerileri ile saldırganlık düzeyleri üzerindeki etkisinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Gülşen, S. (2006). *Mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarında yaşanan öğrenci çatışmalarının nedenleri ve öğretmenlerin kullandıkları çatışma çözüm stratejileri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Güner, İ. (2007). *Çatışma çözme becerilerini geliştirmeye yönelik grup rehberliğinin lise öğrencilerinin saldırganlık ve problem çözme becerilerine etkisi*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.

Johnson, D. W., Johnson, R. T., Dudley, B., Mitchell, J., & Fredrickson, J. (1997). The impact of conflict resolution training on middle school students. *The Journal of Social Psychology*, 137(1), 11-21.

Johnson, D. W., & Johnson, R. T. (2004). Implementing the teaching students to be peacemakers program. *Theory into Practice*, 4(1), 68-79.

Kuş, M. (2007). *Çatışma çözümü eğitim programının anadolu lisesi bir grup öğrencinin çatışma çözme davranışlarına etkisinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Kurtzberg, T. R., & Mueller, J. S. (2005). The influence of daily conflict on perceptions of creativity: a longitudinal study. *The International Journal of Conflict Management*, 16(4), 335-353.

Öner-Koruklu, N. ve Aysan, F. (2004). Arabuluculuk eğitiminin empatik eğilim, iletişim ve çatışma çözme becerilerine etkisi. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15, 21-32.

Pelled, L. H., Eisenhardt, K. M., & Xin, K. M. (1999). Exploring the black box: an analysis of work group diversity, conflict and performance. *Administrative Science Quarterly*, 44(1), 28-38.

Pitt, M. (2005). A dynamic model of strategic change in growth-oriented firms, *Strategic Change*, 14, 307-326.

Rahim, M. A. (2002). Toward a theory of managing organizational conflict. *The International Journal of Conflict Management*, 1(3), 206-235.

Sarı, S. (2005). *İlköğretim 5. sınıf öğrencilerine çatışma çözümü becerilerinin kazandırılmasında akademik çelişki, değer çizgisi, güdümlü tartışma yöntemlerinin etkisi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

Sertel, J.m. ve Kurt, G. (2004). *Winpeace barış eğitimi barış bireyde başlar*. İstanbul: Ekspres Basım.

Sezgin, F. (2008). *Müzareke (problem çözme) ve arabuluculuk eğitim programının ilköğretim 4.-5. sınıf öğrencilerinin çatışma çözüm stilleri ve atılganlık becerileri üzerindeki etkilerinin incelenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Stevahn, L. (2004). Integrating conflict resolution training into the curriculum. *Theory into Practice*, 43(1), 50-61.

Sweney, B., & Corruthers, W. L. (1996). Conflict resolution: History, philosophy, theory and educational application. *The School Counselor*, 43(5), 326-338

Şevkin, B. (2008). *Müzareke (problem çözme) ve arabuluculuk eğitim programının ilköğretim 4.-5. sınıf öğrencilerinin çatışma çözüm stilleri ve saldırganlık eğilimleri üzerindeki etkilerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Tapan, Ç. (2006). *Barış eğitimi programının öğrencilerin çatışma çözme becerileri üzerindeki etkilerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Taştan, N. (2004). *Çatışma çözme ve ekran arabuluculuğu eğitim programlarının ilköğretim 6. sınıf öğrencilerinin çatışma çözme ve ekran arabuluculuğu becerilerine etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Türk, F. (2008). *Müzareke (problem çözme) ve arabuluculuk eğitim programının ilköğretim 4.-5. sınıf öğrencilerinin çatışma çözüm becerileri üzerindeki etkisinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Uysal, A. (2003). *Şiddet karşıtı programlı eğitimin öğrencilerin çatışma çözümleri, şiddet eğilimleri ve davranışlarına yansımaları*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Woody, D. (2001). A comprehensive school-based conflict-resolution model. *Children & School*, 23(2), 115.

Extend Abstract

Purpose of this study is to examine the effect of Conflict Resolution Education Program on conflict resolution skills of elementary school fifth grade students. This study was made in Lapta Elementary School which is under the Ministry of Youth and Sports, and TRNC National Education, Girne. Study group is composed of fifth grade students. In study group, 18 (45%) students are in experimental group and 22 (55%) students are in control group. There are 40 students in total in study group. In this study semi experimental design with pretest and final test control groups were preferred because students still attend their classes and it is not possible to compose new groups without selection. Experimental group was exposed to “Conflict Resolution Education Program” once a week, totally 6 weeks. During the analysis of data, pretest and final test points of experimental and control group were compared. Trust level in the study was regarded as 0.05. As a way for data collection, “Conflict Resolution Skills Scale”, developed by Sarı (2005), was preferred. This scale evaluates conflict resolution skills under 4 secondary levels as integration, avoidance, adherence and control. A separate grading and evaluation was made for each level of the scale. In the first level of the study, change in “Integration” sub scale grades shows a considerable difference in the benefit of experimental group sentence takes place at the end of conflict resolution education. Average grades of integration pretest and final test which belong to experiment and control students’ “Conflict Resolution Skills Scale” were compared. It was defined that there is a considerable difference only between final test grade averages of integration sub scale which belongs to students in experimental and control groups. It could be claimed that education program applied to experimental group was effective in inclination of students’ to apply their integration skills since a considerable difference in support of experimental group in final test grades of experimental and control groups was defined. When field literature was examined, it was seen that programs for positive conflict resolution skills adoption which were applied to elementary and secondary school students were effective (Sweeny and Carruthers, 1996; Johnson and other, 1997; Woody, 2001; Johnson and Johnson, 2004; Uysal, 2003; Stevahn, 2004; Sertel and Kurt, 2004; Öner-Koruklu and Aysan, 2004; Çoban, 2005; Tapan, 2006; Kuş, 2007; Güner, 2007; Şevkin, 2008; Sarı, 2005; Türk, 2008; Sezgin, 2008; Coşkuner, 2008;). Accordingly, it was defined that conflict resolution and peer hunt education which was applied to elementary school sixth grade students by Taştan (2004) drive an increase in conflict resolution attitudes of students and its effect last following three months. There is a parallel hood between results of this referred study and current study. Accordingly, it can be said that conflict resolution education which will be applied to students will have positive results on students’ behaviors. However, Ergul (2008) reached the result that education program does not have an integrated positive effect on the conflict resolution skills of students. In the second hypothesis testing of the study, there was considerable difference in grades of “Avoidance” sub scales of pre-experiment and after-experiment to the benefit of experimental group sentence takes place. In order for hypothesis testing, average of pretest and final test grades which belong to avoidance sub scale of experimental and control group students’ “Conflict Resolution Skills Scale” were compared. When average grades of pretest and final test which belong to experimental and control group students’ avoidance sub scale were compared, any considerable difference in the benefit of experimental group could not be observed. However, Şevkin (2008), Sarı (2005), Türk (2008), Sezgin (2008), Coşkuner (2008) education programs applied to experimental studies on elementary school 4th and 5th grade students were observed as effective on decrease of students’ avoidance skill application tendencies. In the third hypothesis testing of the study, there was considerable difference in grades of “Adherence” sub scales of pre-experiment and after-experiment to the benefit of experimental group sentence takes place. In order for hypothesis testing, average of pretest and final test grades which belong to adherence sub scale of experimental and control group students’ “Conflict Resolution Skills Scale” were compared. When average grades of pretest and final test which belong to experimental and control group students’ adherence sub scale were compared, any considerable difference in the benefit of experimental group could not be observed. However, Şevkin (2008), Sarı (2005), Türk (2008), Sezgin (2008), Coşkuner (2008) education programs applied to experimental studies on elementary school 4th and 5th grade students were observed as effective on decrease of students’ adherence skill application tendencies. In the fourth hypothesis testing of the study, there was considerable difference in grades of “Control” sub scales of pre-experiment and after-

experiment to the benefit of experimental group sentence takes place. In order for hypothesis testing, average of pretest and final test grades which belong to control sub scale of experimental and control group students' "Conflict Resolution Skills Scale" were compared. When average grades of pretest and final test which belong to experimental and control group students' control sub scale were compared, any considerable difference in the benefit of experimental group could not be observed. However, Şevkin (2008), Sarı (2005), Türk (2008), Sezgin (2008), Coşkuner (2008) education programs applied to experimental studies on elementary school 4th and 5th grade students were observed as effective on decrease of students' control skill application tendencies. In accordance with the results of this study, following offers can be made: In order to make conflict resolution education applied at schools more effective, conflict resolution education may also be applied to teachers, school administrators and parents. If entrepreneurship education is also added to conflict resolution education, such studies can be more successful. By conflict resolution program, it can be also searched whether there happens any change in students' academic success, attitudes to the school and discipline events taking place at school. Within the scope of this study, peer hunting education may be applied to all students to whom conflict resolution education was applied.